

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ DAİRE

KABULEDİLEBİLİRLİĞİNE İLİŞKİN KARARIN ÖZET ÇEVİRİSİ

ORİMPEKS MADENCİLİK SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ. ve ADİL ORGUNER - Türkiye
(Başvuru no. 43475/02)

4 Eylül 2007

OLAYLAR

Başvuranlar, Türkiye’de kayıtlı bir inşaat şirketi olan Orimpeks Madencilik San. ve Tic. Ltd. Şti. ile şirketin müdürü ve ana hissedarı, 1946 doğumlu ve İzmir’de ikamet etmekte olan T.C. vatandaşı Adil Orguner’dir. Başvuranlar AİHM önünde İzmir Barosu avukatlarından A. F. Eren tarafından temsil edilmişlerdir.

Davanın koşulları

Davanın olayları başvuranların sunduğu üzere aşağıdaki gibi özetlenebilir.

Orimpeks Madencilik San. ve Tic. Ltd. Şti. (“başvuran şirket”) 1997 ile 1998 yılları arasında Uzey İnşaat Ltd. (“Uzey”) ile yapılan bir sözleşmeyle bazı inşaat işleri üstlenmiştir. Bu yolla Uzey başvuran şirkete 170.000 Amerikan doları (Dolar) borçlanmıştı.

Ödeme yapılmaması üzerine, başvuran şirket, 8 Ekim 1998 tarihinde, Uzey hakkında, kendisine olan borcun bir kısmı için (53.327 Dolar) İzmir İcra Müdürlüğü’nde icra takibi

açtırmıştır. Uzak buna itiraz etmiş, yapmış olduğu yürütmenin durdurulması talebi kabul edilmiştir.

Başvuran şirket, 17 Ağustos 1999 tarihinde, Uzak hakkında İstanbul Ticaret Mahkemesi'nde dava açmıştır.

Dava sırasında, İstanbul Ticaret Mahkemesi, başvuran şirketin tamamladığı işin değerine ilişkin uzman raporu edinmiştir. Bu rapora göre, Uzak'ın borcun ödenmesine ilişkin icra takibine yaptığı itiraz gerekçesizdir.

İstanbul Ticaret Mahkemesi, 27 Şubat 2001 tarihinde başvuran şirket lehine karar vermiş, yürütmenin durdurulması kararını kaldırmıştır. Ayrıca 116.673 Dolar olan borcun geri kalanına ilişkin talebi de kabul etmiştir. Mahkeme, bu meblağın, başvuran şirkete, davanın açıldığı tarihten itibaren işleyen faiz ve İcra Müdürlüğü'nde bekleyen ve daha önceki ödenmemiş borç olan 53.327 Dolar ile beraber ödenmesine karar vermiştir. Geri kalan mahkeme masrafları, 3.376.194 Türk Lirası ((TL), sözkonusu tarihlerde yaklaşık 4.925 Dolar'a tekabül etmektedir) olarak belirlenmiştir.

Uzak, mahkeme masraflarını, Harçlar Kanunu'nun (492 Sayılı Kanun) 28/1 (a) maddesinde öngörülen mecburi iki ay içinde ödememiştir. İstanbul Ticaret Mahkemesi, 10 Mayıs 2001 tarihinde, 492 Sayılı Kanun'un 37. maddesi uyarınca, bu masrafların Uzak'dan tahsil edilmesine ilişkin Şişli Gelir Vergi Dairesi'ne emir göndermiştir.

Başvuranların avukatı, 3 Nisan 2002 tarihinde, İstanbul Ticaret Mahkemesi'ne başvurarak, mahkemenin Şişli Gelir Vergi Dairesi'ne gönderdiği emrin üzerinden yaklaşık bir yıl geçmesine karşın, bir sonuca varılamadığını ifade etmiştir. Karar tarihinde kesin adresi bulunan Uzak'ın, başka bir yere taşınarak mali yükümlülüğünden kaçma girişiminde bulunma riski bulunduğuna işaret etmiştir. Uzak sahip olduğu mal ve mülklerini saklamadan, icra takibini başlatmak için, kararın bir örneğinin kendisine gönderilmesini talep etmiştir.

İstanbul Ticaret Mahkemesi 26 Nisan 2002 tarihinde, 492 Sayılı Kanun'un 28/1 (a) maddesinde öngörülen masraflar ödenmeden kararın bir örneğinin sağlanmasının mümkün olmadığı gerekçesiyle bu talebi reddetmiştir.

Başvuranlar 3 Mayıs 2002 tarihinde masrafların ödenmesine ilişkin olarak Şişli Gelir Vergi Dairesi'ne başvurmuşlardır.

Mecidiyeköy Vergi Dairesi 23 Temmuz 2002 tarihinde, masrafların ödenmesi emrinin, kendilerine bildirilen son adreste Uzak'a tebliğ edilemediğini İstanbul Ticaret Mahkemesi'ne bildirmiştir. Bununla beraber, tebligatın yapılması için aramaların devam ettiğini de eklemiştir.

Bunun ardından başvuranlar 25 Ağustos 2004 tarihli bir dilekçede, Şişli Gelir Vergi Dairesi'ne, masrafların tahsil edilmesiyle ilgili kaydedilen gelişmeleri sormuşlardır. Gelir Vergi Dairesi buna bir yanıt vermemiştir.

ŞİKAYETLER

Başvuranlar, AİHS'nin 6/1. maddesi uyarınca yargılama sürecinin aşırı uzun olduğundan ve lehlerine verilen karar kendilerine tebliğ edilmediği için icra takibi açtıramadıklarından şikayetçi olmuşlardır.

Bu nedenle, AİHS'nin 13. maddesi uyarınca, taleplerine ilişkin iç hukuk yollarının etkisiz kaldığını iddia etmişlerdir.

Başvuranlar ayrıca, mevcut uygulamanın alacaklıların zararlarına ilişkin fark gözetici muameleye tekabül etmesi nedeniyle, AİHS'nin 14. maddesinin ihlal edildiğini iddia etmişlerdir.

Son olarak, AİHS'ye Ek 1 No'lu Protokol'ün 1. maddesi uyarınca alacaklı oldukları meblağın kendilerine ödenmediğini ileri sürmüşlerdir.

HUKUK

1. Başvuranlar, ulusal mahkeme lehlerinde verilen kararın bir örneğini kendilerine vermediği için icra takibi başlatamadıklarından şikayetçi olmuşlardır. Bu durum ayrıca işlemlerin uzamasına neden olmuştur. Başvuranlar AİHS'nin 6/1. Maddesine dayanmışlardır.

Hükümet, başvuruların, AİHS'nin 35/1. maddesi uyarınca yararlanabilecekleri iç hukuk yollarını tüketmediklerini iddia etmiştir. Örneğin, başvuranlar mali durumlarını gerekçe göstererek adli yardım için başvurabilirlerdi.

Ayrıca, İstanbul Ticaret Mahkemesi'nin kararını 21 Şubat 2001 tarihinde verdiğini ileri sürmüşlerdir. Öte yandan, başvuranlar, kararın kendilerine tebliğ edilmesini talep etmek için 3 Nisan 2002 tarihine kadar beklemişlerdir. İstanbul Ticaret Mahkemesi 26 Nisan 2002 tarihinde bu taleplerini reddetmiştir. Ancak başvuranlar, bu tarihten altı ay geçtikten sonra, 5 Kasım 2002 tarihinde AİHM'ye başvurmuşlardır. Bu nedenle, başvuru bu yönüyle AİHS'nin 35/1. maddesinde belirtilen altı aylık sürenin dışında yapıldığı biçiminde değerlendirilmelidir.

Başvuru izleyen nedenlerden dolayı her halükarda kabuledilemez olduğu için, AİHM, başvuruların iç hukuk yollarını tüketip tüketmediklerini veya AİHS'nin 35/1. maddesiyle uyumlu olarak başvurunun zamanında yapılıp yapılmadığını belirlemenin gerekli olmadığı kanısındadır.

a) Ulusal mahkemenin kararının uygulanmamasına ilişkin olarak, AİHM, 6/1. madde çerçevesinde mahkemede hukuki konularda dava açma hakkının ("mahkemeye gitme hakkı"), mahkeme kararının uygulanmasının sağlanması hakkını da ihtiva ettiğini yineler. Bu nedenle, 6/1. maddenin amaçları doğrultusunda bir mahkemenin verdiği kararın uygulanması, yargılamanın tamamlayıcı parçası olarak değerlendirilmelidir (bkz. *Hornsby - Yunanistan*).

Öte yandan, bu hak mutlak değildir; erişim hakkı, , niteliği itibarıyla devlet tarafından düzenlenmesi gereken bir hak olduğu cihetle, kısıtlamalara da tabi olabilir. Ancak bu kısıtlamalar sonucu bireye bırakılan erişim imkanının, hakkın esasına zarar gelecek ölçüde sınırlanmaması ya da azalmaması gerekmektedir. Öte yandan, meşru amaç gütmüyorsa ve başvuru yollarla ulaşmak istenilen amaç arasında makul bir orantılılık ilişkisi

bulunmuyorsa, getirilen kısıtlama 6/1. maddeyle uyumlu olmayacaktır. (bkz. *Waite ve Kennedy – Almanya* [BD], 26083/94 ve *Apostol – Gürcistan*, 40765/02).

AİHM, mevcut davada, yerel mahkemenin Harçlar Kanunu’nun 28/1 (a) maddesine atıfta bulunmakla, başvurulara, mali bir sorumluluk yüklemiş olduğunu, böylece karara erişimlerini ve kararın uygulanmasını engellediğini kaydeder. Bu bağlamda, AİHM, bir kimsenin erişim hakkından yararlanıp yararlanmadığının belirlemek için, ödenecek mahkeme masraflarına tekabül eden meblağın makullüğünün, başvuruların bu meblağı ödeme kapasiteleri ve bu sorumluluğun yüklendiği sırada işlemlerin safhası da dahil olmak üzere davanın özel koşulları içerisinde değerlendirilmesi gerektiğini hatırlatır (bkz. *Kruez – Polonya*, 28249/95).

Bu davada AİHM, başvurulara 170.000 Dolar ödenmesine karar verildiğini gözlemler. Davaya ilişkin mahkeme masraflarının geri kalanı 3.376.194 TL (yaklaşık 4.925 Dolar) olarak belirlenmiştir. İç hukukun hükümleriyle uyumlu olarak, İstanbul Ticaret Mahkemesi, davayla ilgili masraflar ödenene dek başvurulara kararın bir örneğini vermeyi reddetmiştir. Bunu müteakiben, bu masraflar, icra takibi sonucunda kaybeden taraf tarafından ödenebilirdi. Bu esnada mahkeme harekete geçmiş ve borçlunun vergi dairesine mahkeme masraflarının tahsil edilmesi için talimat vermiş, ancak sonuçsuz kalmıştır.

Bu nedenle AİHM, talep edilen masrafa ilişkin meblağ ile başvuruların bunu ödeme güçleri arasında makul orantılılık ilişkisini dikkate almalıdır. Bu bağlamda, sözkonusu mahkeme masrafları yaklaşık olarak 4.925 Dolar’dır. Bu meblağ başvurulara ödenmesine karar verilen 170.000 Dolar’ın küçük bir bölümünü oluşturmaktadır. AİHM, başvuruların dava sonunda kaybedebilecekleri unsurları göz önünde bulundurularak, işlemlerin devam edebilmesi için başvuranlardan mahkeme masraflarını ödemelerinin beklenmesinin makul olduğu kanısındadır.

Bu nedenle, mevcut davada, başvuruları kararın örneğini alamadan mahkeme masraflarını ödemekle yükümlü kılmak, onlar üzerine haddinden fazla yük yüklememekte ve başvuru yolları ile ulaşılmak istenen amaç arasındaki makul orantılılık ilişkisini bozmamaktadır.

Dolayısıyla bu şikayet açıkça dayanaktan yoksundur ve AİHS’nin 35. maddesinin 3. ve 4. fıkraları uyarınca reddedilmelidir.

b) Yargılama sürecinin uzunluğuna ilişkin şikayetler incelendiğinde, AİHM, İstanbul Ticaret Mahkemesi önündeki asıl yargılamanın 6 Eylül 1999 tarihinde başladığını, 27 Şubat 2001 tarihinde sona erdiğini kaydeder. Dolayısıyla süreç 14 ay sürmüştür. Yargılama sırasında mahkeme ayrıntılı bir uzman raporu almış, sürecin tamamlanması için düzenli aralıklarla duruşmalar görölmesini programlamıştır. Bu koşullarda, bu sürecin uzunluğu AİHS’nin 6/1. maddesine aykırı olarak haddinden fazla olarak değerlendirilemez.

Öte yandan, mahkeme tarafından verilen kararın uygulanmasının, 6/1. maddenin amaçları doğrultusunda “yargılamanın” tamamlayıcı parçası olarak değerlendirilmesi gerektiğinden, AİHM, 27 Şubat 2001 tarihli karardan bu yana geçen neredeyse altı buçuk yıllık süreyi de göz önünde bulundurmalıdır. Ayrıca AİHM yargılama süresinin uzunluğuna ilişkin davalarda bu ilkeyi zaten kabul etmiştir (bkz. *Zappia -İtalya*).

Bununla beraber, AİHM, mevcut davada, sözkonusu gecikmenin kararın uygulanmamasının doğrudan sonucu olduğunu ve bundan yerel makamların sorumlu tutulamayacağını zaten tespit ettiğini kaydeder.

Sonuç olarak, başvurunun bu kısmı açıkça dayanaktan yoksundur ve AİHS'nin 35. maddesinin 3. ve 4. fıkraları uyarınca reddedilmelidir.

2. Başvuranlar AİHS'nin 13. ve 14. maddeleri ile AİHS'ye Ek 1 No'lu Protokol'ün 1. maddesi uyarınca ve AİHS'nin 6/1. maddesiyle bağlantılı olarak, yerel mahkemenin kararının kadük kaldığını iddia etmişlerdir. Bu durum başvuranların mülkiyetin çekişmesiz kullanımı haklarını ihlal etmiştir. Ayrıca alacaklı oldukları borç, devlete olan borçtan daha korunmasız bırakılmıştır ve bu durum, ayrımcı bir tutumu ortaya koymaktadır.

AİHM'nin AİHS'nin 6/1. maddesi uyarınca ulaştığı sonuçlar göz önünde tutularak, mevcut davanın koşullarında, AİHM, bu şikayetlerin dayanaksız olduğu ve AİHS'nin 35. maddesinin 3. ve 4. fıkralarıyla uyumlu olarak reddedilmesi gerektiği kanısına varır.

Yukarıdakiler ışığında, AİHS'nin 29/3. maddesinin uygulanmaya devam edilmemesi ve başvurunun reddedilmesi uygun olacaktır.

Bu gerekçelere dayanarak AİHM, oybirliğiyle

Başvurunun kabuledilemez olduğunu *ilan eder*.

F. ELEN-PASSOS
Zabıt Katibi Yardımcısı

F. TULKENS
Başkan